

MAKTABGACHA TA’LIM MUASSASALARIDA LOGOPED DARSLARNI TASHKILLASH

Musirova Muqaddas Sotvoldiyevna

Annotatsiya: *Logopediya maxsus pedagogika – korreksion pedagogika fanining bir sohasidir. Logoped ham boshqa fan o‘qituvchilari kabi ta’lim va tarbiya shakllarining mohiyatini, maqsad va mazmunini, usul hamda vositalarini, prinsiplarini yaxshi egallab, ularni amalda qo‘llay olishi kerak.*

Kalit so‘zlar: *logoped, mashg‘ulot, faoliyat, samradorlik, nutq, o‘yin, qo‘llash, diqqat.*

Logoped bolalarning psixologik qobiliyatlarini hisobga olishi kerak. Bolalarni o‘z kuchiga ishontrishi, mashg‘ulotlarga havasini uyg‘ota bilishi, material bayoni vaqtida ularning diqqatini to‘la jalb qila olish, materialni esda saqlab qolish yo‘llarini (mashq, ko‘rgazmali qurollardan foydalanish, mustaqil ish, suhbat, grammatik o‘yin kabi vositalarni) qo‘llanishi o‘qitish samaradorligini yanada oshiradi.

Maktabgacha ta’lim muassasalarida (MTM) logopedik darslarni tashkil etish bolalarning nutqini rivojlantirish va nutq nuqsonlarini tuzatishga qaratilgan. Bu jarayon bolaning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan tizimli yondashuvni talab etadi.

Logopedik darslarning maqsadi:

- Bolalarning to‘g‘ri, ravon va tushunarli nutqini shakllantirish.
- Nutq nuqsonlarini (talaffuz, grammatik tuzilish, lug‘at boyligi) tuzatish.
- Nutqiy rivojlanishni rag‘batlantirish.
- O‘qish va yozishga tayyorgarlik ko‘rish.
- Bolalarning psixoemotsional holatini yaxshilash, o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshirish.

Logopedik darslarni tashkil etish bosqichlari:

1. Diagnostika:

- Nutqni baholash: Bolaning nutqini har tomonlama baholash, nutq nuqsonlarini aniqlash (talaffuz, grammatik tuzilish, lug‘at boyligi, nutq ravonligi, ovoz).
- Anamnez yig‘ish: Bolaning rivojlanishi, sog‘lig‘i, oilaviy sharoitlari haqida ma’lumot to‘plash.
- Psixologik tekshiruv: Bolaning diqqati, xotirasi, tafakkuri va boshqa bilish jarayonlarini baholash.
- Ota-onalar bilan suhbat: Ota-onalardan bolaning nutqi haqida ma’lumot olish, ularning fikrlarini va talablarini aniqlash.

2. Dars rejasini tuzish:

- Individual yondashuv: Har bir bolaning nutqiy rivojlanish darajasini va ehtiyojlarini hisobga olgan holda individual dars rejasini tuzish.

- Maqsadlarni aniqlash: Har bir darsning aniq maqsadlarini belgilash (masalan, ma'lum tovushni to'g'ri talaffuz qilish, yangi so'zlarni o'rganish).

- Mashqlarni tanlash: Maqsadlarga erishishga yordam beradigan mashqlar va o'yinlarni tanlash.

- Materiallarni tayyorlash: Dars uchun zarur bo'lgan materiallarni (rasmlar, o'yinchoqlar, kartochkalar, tovush yozuvlari) tayyorlash.

3. Darsni o'tkazish:

- Qulay muhit yaratish: Bolalar uchun qulay va xavfsiz muhit yaratish.
- Darsga qiziqish uyg'otish: Darsni qiziqarli va o'yin shaklida o'tkazish.
- Mashqlarni bajarish: Dars rejasiga muvofiq mashqlarni bajarish.
- Muntazamlik: Darslarni muntazam ravishda o'tkazish (haftasiga 2-3 marta).
- Ota-onalar bilan hamkorlik: Ota-onalarga darsda o'tilgan mashqlarni uyda takrorlash bo'yicha tavsiyalar berish.

4. Natijalarni baholash:

- Muntazam kuzatuv: Bolaning nutqidagi o'zgarishlarni muntazam ravishda kuzatib borish.
- Testlar o'tkazish: Bolaning nutqiy rivojlanishini baholash uchun testlar o'tkazish.
- Dars rejasiga tuzatishlar kiritish: Agar kerak bo'lsa, dars rejasiga tuzatishlar kiritish.

Darsda qo'llaniladigan metodlar va usullar:

- O'yinli metod: O'yinlar orqali bolalarni o'qitish.
- Vizualizatsiya: Rasmlar, o'yinchoqlar va boshqa vizual materiallardan foydalanish.
- Modellash: To'g'ri talaffuzni namoyish qilish va bolalardan takrorlashni so'rash.
- Nutqiy mashqlar: Talaffuzni yaxshilash uchun mashqlar.
- Artikulyatsion gimnastika: Nutq a'zolarini mustahkamlash uchun mashqlar.
- Logoritmika: Nutqni harakatlar bilan uyg'unlashtirish.

Logopedik darslar uchun zarur shart-sharoitlar:

- Alohida xona.
- Yoritilganlik va havo aylanishi yaxshi bo'lishi kerak.
- Oyna.
- Stol va stullar.
- O'yinchoqlar va o'quv materiallari.
- Tovush yozish va eshittirish uskunalari.

XULOSA

MTMda logopedik darslarni to'g'ri tashkil etish bolalarning nutqini rivojlantirish va nutq nuqsonlarini tuzatishga yordam beradi. Bu jarayon bolaning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan tizimli yondashuvni talab etadi va ota-onalar bilan hamkorlikda amalga oshiriladi.